

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

«Затверджено»

Голова приймальної комісії
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Анатолій М'ЯСОСЬ
« 03 » квітня 2023 р.

Протокол № _____

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ІСПИТУ ЗАМІСТЬ ЄФВВ ПРЕДМЕТНОГО ТЕСТУ
З ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ
ДЛЯ УЧАСТІ У КОНКУРСНОМУ ВІДБОРІ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО
(МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
на основі раніше здобутих рівня вищої освіти бакалавра (НРК 6), магістра,
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста (НРК 7)
(особам, яким надано таке право згідно Правил прийому до
ВНУ імені Лесі Українки в 2023 р.)

ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ:
051 ЕКОНОМІКА
061 ЖУРНАЛІСТИКА
281 ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
292 МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового іспиту замість ЄФВВ предметного тесту з економіки та міжнародної економіки складена відповідно до Програми предметного тесту з економіки та міжнародної економіки єдиного фахового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 11 лютого 2022 року № 153.

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ВТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

ЕКОНОМІКА

Тема 1. Загальнотеоретична дисципліна як наука

Економіка – основа людського буття та розвитку суспільства. Виробництво як процес: його технічна і суспільна сторони.

Економічні ресурси і фактори виробництва. Життєві блага або економічний продукт. Структура економічного продукту. Інвестиційні і споживчі блага в структурі продукту.

Позитивний та нормативний аспекти предмету економіка. Людина в економіці. Людські потреби і економічні відносини. Соціально-економічні відносини. Економічний зміст власності. Типи і форми власності. Організаційно-економічні відносини. Поділ і кооперація праці, організація і технологія суспільного виробництва.

Проблема економічного вибору і крива виробничих можливостей (крива трансформації). Об'єктивні основи розробки ефективної економічної політики.

Економічні категорії, закони і принципи та їх значення для пізнання економічних процесів і явищ. Визначення предмету економіки та його сторін. Функції економічної науки. Політична економія та економікс. Методи пізнання економічних явищ і процесів.

Тема 2. Економічні системи в структурі ринку

Економіка і науково-технічний прогрес (НТП). Еволюційна і революційна форми НТП. Вплив НТП на зміст, продуктивну силу, інтенсивність і якість праці. Поняття технологічного способу виробництва. Сучасна НТР та її вплив на спосіб виробництва. Доіндустріальний, індустріальний та постіндустріальний типи технологічного способу виробництва. Формування «інформаційного» суспільства і поява «нової економіки».

Поняття економічної системи та її елементів. Економічні категорії і закони розвитку економічних систем. Типи економічних систем, їх компаративний аналіз. Господарський кругообіг в економічній системі.

Ринкова економіка, її види і сучасні моделі. Планова (командно-адміністративна) економічна система та її моделі. Особливості економічної системи трансформаційного типу. Типи перехідних (транзитивних) економік. Еволюція економічних систем і проблеми становлення сучасної цивілізації та економічної єдності світу.

Тема 3. Товарний тип виробництва – основа ринкової економіки

Поняття, зовнішні ознаки і визначальні риси ринкової системи господарювання. Ринок як економічна категорія. Ринкова структура та інфраструктура.

Товарне виробництво як детермінанта ринкової економіки. Суть і причини виникнення товарного виробництва. Товарний і натуральний типи господарства та особливості їх взаємозв'язку на різних етапах еволюції економічних систем. Товарне господарство і командна (планова) економіка. Проблеми формування суб'єктів товарного виробництва за умов ринкової трансформації вітчизняної економіки: приватизація, реструктуризація і корпоратизація господарських структур.

Товар та його властивості. Економічний зміст категорії «товар». Корисність, або споживна вартість, як властивість товару. Мінова вартість, як властивість товару. Визначення економічної природи мінової вартості за концепцією витрат праці. Вартість і закон вартості товару. Визначення економічної природи мінової вартості за концепцією

корисності. Поняття корисності блага. Цінність і закон спадної цінності товару.

Тема 4. Теорія грошей і грошового обігу

Закономірності виникнення і суть грошей. Походження і суть грошей за металістичною, номіналістичною, кількісною і товарною теоріями. Товарні і символічні гроші. Функції грошей та їх еволюція.

Система грошового обігу та еволюція її типів. Системи біметалізму та монометалізму. Етапи еволюції золотого монометалізму: золотомонетний, золотозливковий та золотодевізний стандарти. Сучасна система нерозмінних кредитних грошей.

Закон грошового обігу. Економічний зміст закону грошового обігу та інтерпретація його дії у «рівнянні обміну» І.Фішера. Рівняння М.Фрідмена. Розгорнутий вираз рівняння обміну і поняття грошового агрегату. Сучасна система грошових агрегатів. Визначення кількості готівкових грошей, необхідних для обігу. Поняття грошової мультиплікації. Визначення кількості грошей з врахуванням грошового мультиплікатора. Порушення дії закону грошового обігу: інфляція і дефляція.

Тема 5. Ціна і ринкова рівновага

Ціна товару. Визначення економічної природи ціни товару за трудовою теорією вартості і за теорією граничної корисності блага: компаративний аналіз. Сучасна маржиналістська версія економічної природи ціни товару.

Закон попиту. Характер залежності обсягів попиту на товар від коливань ринкової ціни. Парадокси Гіффена та Веблена. Функція попиту, її графіки та рівняння. Нецінові чинники та графічне відображення їх впливу на попит.

Закон пропозиції. Характер залежності обсягів пропозиції товару від коливань ринкової ціни. Функція пропозиції, її графіки та рівняння. Нецінові чинники пропозиції і графічне відображення їх впливу на пропозицію товару.

Еластичність попиту і пропозиції. Цінова еластичність попиту і методи її визначення. Еластичність попиту від доходу. Перехресна еластичність. Цінова еластичність пропозиції. Роль часової протяжності ринкового періоду у визначенні коефіцієнту еластичності пропозиції товару.

Ціна ринкової рівноваги та механізм її досягнення. Поняття рівноважної ціни. Павутиноподібна модель забезпечення ринкової рівноваги. Причини та наслідки порушення ринкової рівноваги. Рівновага за умов монопольних і державних обмежень ринкового ціноутворення.

Ринковий механізм саморегулювання та його елементи. Принцип «невидимої руки» А.Сміта та сучасні тлумачення механізму його прояву. Графічний вираз моделі саморегульованого ринку. Модель регульованого ринку товарів.

Тема 6. Підприємництво та його суб'єкти

Підприємництво як економічна категорія і як метод господарювання. Суть, функції, форми і види підприємницької діяльності. Поняття бізнес-діяльності. Проблеми формування ефективної системи підприємництва в Україні.

Суб'єкти структури підприємництва: домашнє господарство, фірма (підприємство), держава.

Інфраструктурні суб'єкти економічної системи.

Тема 7. Підприємство як економічний агент бізнес-діяльності

Підприємство як первинна ланка економіки. Підприємство і фірма. Сучасна теорія фірми. Економічна та юридична самостійність підприємства. Поняття юридичної особи.

Види підприємств за формами власності. Приватні, колективні, державні, змішані та спільні підприємства. Сучасні проблеми формування багатокладної економіки в Україні.

Організаційно-правові форми підприємства. Одноосібне підприємство (власне діло). Підприємницьке товариство (спілка): повне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю (лімітед) і командитне підприємницьке товариство. Корпорація (акціонерне товариство).

Форми організації корпоративних підприємств. Спільні риси та відмінності форм

корпоративних об'єднань, що утворюються на основі горизонтальної і вертикальної інтеграції та диверсифікації виробництва.

Форми підприємств за рівнем концентрації і централізації виробництва. Великі, середні і малі підприємства: їх переваги та недоліки. Венчурні та лізингові фірми.

Управління підприємством. Менеджмент та маркетинг фірми. Управління системою трудових стосунків окремої фірми.

Пасиви підприємства. Суть, джерела і структура інвестиційних ресурсів підприємства.

Кругообіг і оборот інвестиційних ресурсів підприємства. Кругообіг капіталу, його суть, стадії і функції. Оборот капіталу: час і швидкість. Основні та оборотні засоби підприємства та особливості їх відшкодування. Амортизація. Норма амортизації.

Активи підприємства. Оборотні та необоротні активи. Суть і структура інвестицій. Валові і чисті інвестиції. Прямі та «портфельні» інвестиції. Реальні інвестиції.

Тема 8. Витрати і доходи підприємства за умов невизначеності та ризиків

Поняття витрат підприємства: концепції визначення. Принцип альтернативності у визначенні економічної природи витрат підприємства. Поняття виробничих і реалізаційних витрат. Трансакційні витрати. Бухгалтерські (наявні) та економічні (імпліцитні) витрати. Зовнішні і внутрішні витрати. Постійні і змінні витрати: їх економічна природа та структура. Валові та середні значення витрат фірми. Поняття граничних витрат.

Дохід підприємства та його форми. Валовий і чистий дохід. Звичайна, капітальна і дивідендна форми доходу фірми. Граничний дохід. Економічна природа прибутку фірми.

Ефективність підприємницької діяльності фірми: поняття та система показників. Рентабельність господарської діяльності фірми та методи її визначення. Коефіцієнти прибутковості та оборотності активів фірми. Формула Дюпона. Визначення ефективності підприємницької діяльності через стан біржових котирувань фондових цінних паперів фірми. Показники доходності акцій. Ризики емітента і інвестора.

Маржиналістська і біхевіористична концепції оцінки ефективності та кінцевої мети діяльності фірми.

Тема 9. Типи ринкових структур

Ринкова структура та критерії визначення її типів. Чотири моделі галузевих ринків та їх характерні ознаки.

Конкуренція як іманентна форма функціонування ринкової економіки. Досконала конкуренція як особливий тип ринкової структури. Графічне відображення моделі досконалої конкуренції. Чиста конкуренція та економічна ефективність.

Монополія у широкому розумінні. Умови, причини виникнення і форми монополії. Особливості функціонування моделі ринку чистої монополії. Рівень монопольної ринкової влади і система показників її оцінки. Необхідність антимонопольного регулювання.

Характерні ознаки монополістичної конкуренції і олігополії як форм недосконалої конкуренції.

Тема 10. Ринок праці і заробітна плата

Ринок праці, його суть та історичні умови виникнення. Робоча сила як товар.

Заробітна плата як ціна фактору праці. Концепція граничної продуктивності. Теорія людського капіталу. Ефект взаємозаміщення у визначенні ринкової ціни фактору праці.

Економічна рівновага та моделі ринку праці. Попит і пропозиція на ринках праці та чинники, що їх визначають. Конкурентна, моносонічна і профспілкова моделі ринку праці та особливості їх рівноважного функціонування. Випадок двосторонньої монополії на ринку праці.

Неповна зайнятість. Порушення рівноваги ринків праці і виникнення безробіття за марксистською, класичною і кейнсіанською теоріями.

Заробітна плата як форма факторного доходу. Суть, форми і системи заробітної плати як доходу на фактор праці.

Кількісні визначення заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Індекс реальної заробітної плати. Мінімальна заробітна плата і прожитковий мінімум.

Диференціація національних рівнів заробітної плати та чинники, що її визначають. Динаміка реальної заробітної плати і її вплив на продуктивність праці.

Тема 11. Ринок капіталів, підприємницький дохід і процент

Капітал як економічна категорія. Багатоваріантність трактувань суті капіталу в економічній науці. Фізична і грошова форми капіталу.

Ринок капіталу у формі ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів. Закономірності виникнення ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів. Капітал-власність і капітал-функція. Процент і підприємницький дохід. Процент як ціна і як дохід на фактор капіталу. Норма процента.

Механізм функціонування ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів. Попит і пропозиція на ринках кредитних ресурсів та чинники, що їх визначають. Умови рівноваги ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів.

Вплив фактору часу на ринок інвестиційних ресурсів. Проблеми дисконтування грошових потоків. Визначення майбутньої і теперішньої вартості інвестицій.

Кредит як форма руху ринку капіталів. Комерційний і банківський кредит. Кредитно-банківська система. Центральний банк і комерційні банки. Видатки і доходи банків. Рентабельність банківського бізнесу. Небанківські кредитні установи. Проблеми формування ефективної кредитно-банківської системи в Україні.

Ринок капіталу у формі ринку цінних паперів. Закономірності виникнення ринку цінних паперів. Реальний і фіктивний капітал. Основні види цінних паперів. Первинний і вторинний ринки цінних паперів.

Фондова біржа як організований ринок фондових цінних паперів. Функції і операції фондової біржі. Механізм формування біржових курсів акцій і облігацій. Деривативні фондові цінні папери. Біржові індекси і методи аналізу буржової кон'юктури.

Тема 12. Ринок природних ресурсів і рента

Суть і специфіка ринку природних ресурсів. Рідкісність і невідтворюваність природних ресурсів та їх вплив на співвідношення попиту і пропозиції. Рента як ціна фактору природних ресурсів. Ціна землі. Умови рівноваги ринку природних ресурсів.

Рента як форма доходу на фактор природних ресурсів. Рента і орендна плата. Проблеми розподілу і використання рентного доходу.

Форми ренти. Земельна рента як форма економічної ренти. Поняття квазіренти. Диференціальна земельна рента та її варіанти. Рента в добувній промисловості і будівництві. Інфрамаржинальна рента.

Форми господарювання у сільськогосподарському виробництві країн з перехідною економікою. Приватновласницька спрямованість реформування організаційних форм господарювання. Основні види підприємницьких структур в сучасному сільському господарстві України. Агропромислова інтеграція та напрями її поглиблення.

Тема 13. Розподіл і перерозподіл факторних доходів

Первинний розподіл факторних доходів. Первинні доходи і оцінка ступеня рівномірності їх розподілу. Крива Лоренца. Коефіцієнт Джині.

Перерозподіл доходів. Необхідність перерозподілу суспільних благ і доходів. Критерії ефективності і справедливості у визначенні меж перерозподілу. Принцип Парето – оптимальності у перерозподілі доходів. Канали і механізм перерозподілу. Похідні доходи.

Споживання як кінцевий результат розподілу. Кінцеві доходи населення і бюджет сім'ї. Економічний зміст категорії «національне споживання». Єдність фізіологічних, економічних, соціальних і духовних аспектів у визначенні рівня добробуту. Закон Енгеля і його роль у визначенні межі бідності. Необхідність та шляхи подолання бідності в Україні.

Тема 14. Методи обрахунку національного та суспільного обрахунку

Сукупний продукт нації і проблема його оцінки. Повна (сукупна) вартість національного продукту. Вартість проміжного і кінцевого продукту. Проблема повторного рахунку. Додана вартість суспільного продукту. Суть системи національних рахунків.

Валовий внутрішній, валовий національний продукт, валовий національний дохід,

чистий національний дохід, національний дохід, їх економічний зміст.

Поняття національного багатства та його основні структурні компоненти.

Ефективність виробництва національного продукту і система її показників. Поняття соціально-економічної ефективності.

Тема 15. Динаміка та рівновага національної економіки

Поняття і типи динаміки національної економіки. Зміст економічного зростання та економічної стагнації. Економіко-екологічні проблеми гіпертрофованого економічного зростання.

Система показників динаміки національної економіки. Фактори капіталу, праці і технічного прогресу в динаміці національного продукту. Поняття виробничої функції. Фактори споживання, заощадження та інвестування в динаміці національного продукту. Акселератор економічного зростання.

Загальні уявлення про рівновагу національної економіки та її нестабільність. Суспільне відтворення та його типи і господарський кругообіг.

Нестабільність національної економіки і циклічний характер економічного розвитку. Причини економічної циклічності. Цикл ділової активності та його фази. Механізм циклічного розвитку економіки. Концепція «довгих хвиль» в економіці.

Загальні уявлення про рівновагу національної економіки. Моделі господарського кругообігу Ф.Кене, Ж.Б.Сея і К.Маркса.

Тема 16. Методи регулювання національної економіки

Роль та місце держави в національному регулюванні. Історичні віхи становлення державного впливу. Державні функції та методи впливу. Фінанси, їх класифікації то особливості.

Державний бюджет і його основні форми. Видатки та доходи державного бюджету. Вплив дефіциту бюджету і державного боргу на національну економіку. Управління бюджетним дефіцитом.

Податки, їх різновиди. Крива Лаффера, її суть. Фінансово – бюджетне регулювання. Грошово-кредитна система, її зміст. Центральний банк, комерційні банки і небанківські кредитні установи. Зміст, цілі, методи та інструменти монетарної (грошово-кредитної) політики.

Класична і кейнсіанська теорії попиту на гроші. Моделі пропозиції грошей. Рівновага грошового ринку.

Інструменти грошово-кредитної політики. Передавальний механізм та ефективність монетарної політики. Особливості соціальної політики.

Тема 17. Світові економічні системи за умов глобалізаційних змін

Закономірності формування і розвитку світового господарства. Економічна суть світового господарства та закономірності його становлення. Інтернаціоналізація економіки і міжнародний поділ праці. Міжнародна економічна інтеграція, її форми та етапи. Європейський Союз.

Оцінка результатів зовнішньоекономічної діяльності. Поняття та система показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Торговельний баланс країни. Платіжний баланс та його структура.

Глобалізація світогосподарських зв'язків. Поняття та форми прояву глобалізації світового господарства. Країни «центру» та країни «периферії» глобалізованого світу – проблеми взаємовідносин між ними. Проблеми входження економіки України до системи глобалізованого світового господарства.

Тема 18. Міжнародна торгівля та світовий ринок

Міжнародний поділ праці, його суть та чинники. Зовнішня торгівля, її фактори та показники. Огляд теорій міжнародної торгівлі. Світовий ринок. Закономірності формування, суть і структура сучасного світового ринку. Ціни світового ринку: основні концепції і система.

Державне і міждержавне регулювання міжнародної торгівлі. Зовнішньоторговельний мультиплікатор. Визначення напрямів зовнішньоекономічної політики у залежності від динаміки мультиплікації експорту та імпорту. Всесвітня торгівельна організація та основні напрями і методи її діяльності.

Валютні відносини і валютні системи. Національна валютна система. Світова валютна система та етапи її розвитку. Система золотого стандарту. Бреттон-Вудська валютна система. Ямайська валютна система і особливості її еволюцій в сучасних умовах. Поняття валютних курсів. Валютні ринки, їх функції і операції.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Кондор, 2020. 620 с.
2. Єгорова І.Г., Матукова Г.І., Приймак Н.С. Економіка та організація діяльності підприємств: навч. посіб. Львів: Магнолія. 2019. 330 с.
3. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с.
4. Лазебник Л.Л., Гурочкіна В.В., Слюсарєва Л.В. та ін. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. Л.Л. Лазебник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 426 с. URL: <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/123456789/7699>
5. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Болтянська Л.О. Економіка підприємства: навч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
6. Маркетинг: теорія і практика: підручник. Луцьк: Волиньполіграф. 2022. 408 с. ISBN 978-617-7843-42-8. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21558>
7. Маслак О.І., Воробйова Л.Д. Економіка виробничого підприємства. ЦУЛ, 2019. 172 с.
8. Мікроекономіка: методичні вказівки до практичних занять. / О. Павлова, К. Павлов. - Луцьк. ВНУ імені Лесі Українки, 2020. 74 с.
9. Павлов К.В., Данилюк Т.І., Сак Т.В., Бортнік С.М., Лялюк А.М. Економіка підприємства, економіка та організація торгівлі, товарні біржі, теорія і практика підприємництва : збірник тестових завдань на комплексний державний екзамен. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2021. 68 с.
10. Павлов К.В., Данилюк Т.І., Сак Т.В., Бортнік С.М., Лялюк А.М. Економіка підприємства, економіка та організація торгівлі, економіка та організація біржової діяльності, інноваційне та соціальне підприємництво, підприємництво та бізнес культура: збірник тестових завдань на комплексний державний екзамен. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2021. 64 с.
11. Павлов К.В., Павлова О.М.. Формування та регулювання конкурентних відносин на регіональних ринках житла України : монографія. Луцьк : видавництво «Терен», 2019. 542 с.
12. Павлова О. М., Букало Н. А. Ціноутворення: Курс лекцій для здобувачів освіти спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність денної та заочної форми навчання, освітнього рівня «бакалавр». Луцьк: ПП «Поліграфія», 2022. 92 с.
13. Павлова О. М., Лялюк А. М., Букало Н. А. Вступ до спеціальності: Курс лекцій для здобувачів освіти спеціальності 075 Маркетинг денної та заочної форми навчання, освітнього рівня «бакалавр». Луцьк: ПП «Поліграфія» 2022. 84 с.
14. Павлова О., Павлов К. Мікроекономіка: методичні вказівки до практичних занять. Луцьк. ВНУ імені Лесі Українки, 2020. 74 с.
15. Павлова О.М. Теорія економічної науки: методичні вказівки до практичних занять. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2021. 35 с.
16. Павлова О.М. Товарна форма організації суспільного виробництва В умовах розвитку національної економіки України (другої половини XVII - кінця XVIII ст.) : монографія. Луцьк : видавництво «Терен», 2019. 480 с.

17. Романюк Р.В. Організаційно-економічний механізм реформування електроенергетичного ринку в регіонах України: монографія Луцьк: Волиньполіграф, 2022. 223 с.

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

1. Теорія міжнародних економічних відносин

Суть, форми та еволюція сучасних міжнародних економічних відносин. Міжнародний поділ праці: поняття, типи, форма, структура, динаміка.

Теорія абсолютних переваг А. Сміта та порівняльних переваг Д. Рікардо у міжнародній торгівлі. Забезпеченість факторами виробництва у неокласичній теорії міжнародної торгівлі. Факторонасиченість і фактороінтенсивність. Теорема Гекшера-Оліна. Теорема вирівнювання цін на фактори виробництва Хекшера – Оліна-Самуельсона. Парадокс Леонтьєва у міжнародній торгівлі та його вирішення.

Особливості взаємного попиту і теорія загальної рівноваги у міжнародній торгівлі. Теорія специфічних факторів виробництва у міжнародній торгівлі. Теореми Столпера-Самуельсона і Рибчинського. «Голландська хвороба» і «злиденне зростання» у світовому господарстві.

Стандартна (базова) модель міжнародної торгівлі. Виграш від обміну та спеціалізації у міжнародній торгівлі. Торгівля між малою та великою країною. Торгівля на основі відмінностей у потребах (уподобаннях) споживачів за однакових виробничих можливостей. Теорія внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі. Модель ефекту масштабу у міжнародній торгівлі. Модель недосконалої конкуренції П. Кругмана у міжнародній торгівлі. Гравітаційна модель міжнародної торгівлі. Інструменти аналізу міжнародної торгівлі: умови торгівлі, еластичність експорту та імпорту, ефекти доходу і заміщення, типи економічного росту.

Світовий ринок послуг: суть, тенденції розвитку. Ефекти транспортних витрат на міжнародну торгівлю. Виробнича та інформаційна інфраструктура сучасних МЄВ.

Теорії та моделі міжнародної економічної інтеграції. Функції і цінові ефекти імпортного мита. Суспільні витрати на митний тариф. Зміна напрямків торгівлі у теорії митного союзу та її наслідки. Ефект розширення торгівлі у теорії митного союзу та його наслідки. Загальна рівновага тарифних ефектів у відкритій економіці (графічна модель).

Теоретичні основи прямого та портфельного інвестування в системі міжнародних економічних відносин. Головні форми та ефекти міжнародного руху капіталу, його наслідки для країн-експортерів та приймаючих країн.

Теоретичні основи міжнародної трудової міграції. Економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили. Сучасні міжнародні міграційні системи та їх особливості.

Міжнародна валютно-фінансова система та її основні елементи. Теорії валютного курсу. Платіжний баланс та валютний курс: механізм взаємозв'язку і взаємодії. Умова Маршала-Лернера, J-крива.

Міжнародні науково-технічні зв'язки та їх форми. Вплив технічного прогресу на міжнародну торгівлю (модель Д. Хікса). Модель технологічного розриву М. Познера і життєвого циклу товару Р. Вернона. Парадигма економічної глобалізації у теорії МЄВ.

2. Історія міжнародних економічних відносин

Обмін і торгівля у давніх цивілізаціях та часи античності. Міжнародні господарські зв'язки Середньовіччя. Міжнародні економічні відносини в епоху індустріалізації. Міжнародні економічні відносини між Першою та Другою світовими війнами. Особливості міжнародної торгівлі після Другої світової війни. План Маршалла. Ціни та умови торгівлі. Міжнародна валютна система після Другої світової війни. Причини і наслідки міжнародних валютних криз. Створення Ямайської валютної системи. Міжнародний рух факторів виробництва після Другої світової війни. Загальна характеристика міжнародних економічних відносин сучасної епохи. Характерні риси міжнародної торгівлі на рубежі XX-XXI століть. Характерні риси міжнародних інвестицій та міграції робочої сили на рубежі XX-XXI століть.

3. Регулювання міжнародних економічних відносин

Об'єктивна необхідність регулювання МЕВ. Об'єкти та суб'єкти регулювання. Основні принципи, інструменти та методи регулювання МЕВ. Рівні механізму регулювання. Ендогенна та екзогенна система регулювання МЕВ. Сутність, цілі, чинники та механізм здійснення зовнішньоекономічної політики держави. Структура сучасної системи регулювання міжнародних економічних відносин. Фірми як регулятори МЕВ. Основні форми міжфірмового регулювання міжнародних ринків. Поняття глобальної фірми.

Поняття та функції митного тарифу і мита. Основні види мита. Рівень ставок мита. Номінальний та реальний рівень протекціонізму. Поняття тарифної квоти. Сутність і види нетарифного регулювання. Кількісні методи нетарифного регулювання. Фінансові методи регулювання торгівлі. Приховані методи регулювання міжнародної торгівлі.

Основні принципи і правила СОТ, її функції у лібералізації і контролі світової торгівлі. Механізм торгових конференцій СОТ. Основні раунди переговорів. Механізм огляду торгової політики і практики країн – членів СОТ. Основні цілі та особливості формування міжнародних товарних асоціацій. Механізм функціонування міжнародних товарних угод. Основні міжнародні організації з торгівлі окремими товарами. Міжнародні торгові угоди.

Поняття «обмежувальна ділова практика» у світовому господарстві. Основні види обмежувальної ділової практики. Форми протидії обмежувальній діловій практиці в міжнародних економічних відносинах. Особливості механізму регулювання міжнародної торгівлі послугами. Національні рівні регулювання ринку послуг. Роль Генеральної угоди з торгівлі послугами (ГАТС) у регулюванні міжнародної торгівлі послугами. Діяльність ЮНКТАД, ОЕСР щодо лібералізації ринку послуг. Діяльність галузевих організацій в регулюванні ринку послуг.

Сутність механізму регулювання міжнародного руху капіталу. Основні суб'єкти регулювання. Ендогенні та екзогенні механізми регулювання руху капіталу. Основні тенденції розвитку механізму регулювання міжнародного руху капіталу на сучасному етапі. Стан інвестиційного клімату в країнах світу. Системи оцінки привабливості національних економік для іноземних інвесторів. Угоди про взаємний захист та заохочення інвестицій. Угоди про запобігання подвійного оподаткування. Принципи вільного руху капіталів у ЄС, інвестиційні договори регіональних утворень.

МВФ про глобалізацію. Показники глобалізації. Документи ООН про регулювання міжнародного руху капіталу. Світовий банк, ОЕСР і СОТ у регулюванні світового інвестиційного процесу.

Механізм ринкового регулювання міжнародного руху робочої сили. Економічні ефекти міграції. Фактори модифікації ринкового механізму регулювання міжнародної міграції. Державне регулювання міжнародної міграції. Регулювання міжнародної міграції на глобальному рівні. Регулювання міжнародної міграції в регіональних інтеграційних об'єднаннях.

Економічний зміст та види прав інтелектуальної власності. Особливості інтелектуальної власності. Основні механізми захисту прав інтелектуальної власності. Угода СОТ про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, її зміст і структура. Сфери регулювання економічних відносин на різних етапах інтеграції. Сучасні тенденції формування та розвитку регіональних інтеграційних угруповань. Регулювання економічної діяльності у межах Європейського Союзу. Регулювання інтеграційних процесів у АТЕС, МЕРКОСУР, КАРИКОМ.

4. Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України

Структура національної економіки України, зміни в ринкових умовах. Здобуття Україною статусу країни з ринковою економікою. Конкурентні переваги економіки України. Паливно-енергетичний комплекс України, проблеми енергозбереження та енергетичної безпеки України. Спеціалізація, сучасний стан і перспективи розвитку металургійного

комплексу України. Оборонно-промисловий комплекс України на внутрішньому та зовнішньому ринках. Харчова промисловість України як галузь внутрішнього і експортного значення. Ринкове реформування сільськогосподарських підприємств України. Науково-технічний потенціал України. Наукові досягнення України, основні наукові школи. Інноваційний розвиток України. Проблеми розвитку техніки і технологій. Залучення в економіку України національних та іноземних інвестицій. Інвестиційна політика держави. Галузевий та регіональний розподіл іноземних інвестицій в економіку України. Шляхи поліпшення інвестиційного клімату. Значення соціальної сфери (сфери послуг) в ринковій економіці України. Сучасні фактори впливу на розвиток зовнішньої торгівлі України та РФ. Структура експорту і імпорту України. Основні вектори зовнішньоекономічної політики України. Пріоритетність європейського вектора. Місце СНД в зовнішніх зв'язках України. Специфіка нинішнього етапу українсько-російських економічних відносин. Секторальні проблеми українсько-російського економічного протистояння. Співробітництво України з Європейським Союзом. Співробітництво України з країнами Америки. Співробітництво України з країнами Азії та Африки.

5. Міжнародні фінанси

Суть, чинники, становлення і структура світових фінансів. Глобалізація світового фінансового середовища. Світова валютна система. Валютний курс. Світові фінансові центри. Загальна характеристика елементів світового фінансового ринку. Міжнародний валютний ринок. Валютні операції на валютних ринках. Міжнародний кредитний ринок. Міжнародний ринок цінних паперів. Особливості функціонування євроринку. Міжнародна банківська справа. ТНК у світовому фінансовому середовищі. Ринок міжнародних портфельних інвестицій. Валютні відносини та платіжний баланс. Міжнародні розрахунки. Регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин. Заборгованість у системі міжнародних фінансів. Особливості міжнародного оподаткування. Офшорні центри в системі міжнародного оподаткування. Офшорні центри і відмивання «брудних» грошей. Сутність міжнародного фінансового менеджменту. Загальні напрями міжнародного фінансового менеджменту. Фінансові ризики на міжнародних ринках. Проблеми і перспективи інтеграції України у світове фінансове середовище.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Амеліна І. В., Попова Т. Л., Владимиров С. В. Міжнародні економічні відносини. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 256 с.
- Гальчинський А. С. Економіка знань: виклики глобалізації та Україна. Київ, 2004. 262 с.
- Дахно І. І., Бовтрук Ю. А. Міжнародна економіка: навч. посіб. Київ: МАУП, 2002. 216 с.
- Економіка розвитку: Підручник / О. М. Царалко, П. О. Бат та інші. Суми: Унів. кн., 2004. 590 с.
- Зінчук Т. О., Ковальчук О. Д., Куцмус Н. М. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 512 с.
- Зовнішньоекономічна діяльність [Текст] : навч. посіб. для студ. вузів / І. І. Дахно, В. В. Кобржицький, В. М. Куценко; Ред. І. І. Дахно. Київ: Центр навч. літератури, 2006. 360 с.
- Козак Ю., Спорек Т., Заєць М. Міжнародні економічні відносини : запитання та відповіді : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 332 с.
- Лановик Б. Д. Економічна історія України і світу: Підручник. Київ: Вікар, 2006. 496 с.
- Міжнародна економіка [Текст] : навч. посіб. / О. Я. Кравчук, Т. В. Божидарнік, Л. В. Савош ; М-во освіти і науки України, Луц. нац. техн. ун-т. Луцьк: Волин. обл. друк., 2010. 420 с.
- Міжнародні економічні відносини / за ред. Ю. Г. Козака, М. А. Зайця. Одеса: «ТОВ ПЛУТОН», 2016. 352 с.
- Міжнародні економічні відносини : аналіз стану, реалії і проблеми [Текст] : навч. посіб.

для студ. вищ. навч. закл. / [Г. А. Семенов, А. Г. Семенов, В. В. Томарева, Л. О. Жилінська] ; Класич. приват. ун-т. 3-тє вид., переробл. і допов. Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2010. 214 с.

Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. 8-ме вид., переробл. і допов. Київ: Знання, 2011. 470 с.

Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / Н. І. Патики, О. В. Мартинюк, Д. Г. Кучеренко ; Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України. Київ: Центр учб. літ., 2013. 557 с.

Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Романчиков, І. О. Романенко. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 256 с.

Міжнародні економічні відносини [Текст] : підручник / [А. П. Голіков та ін.] ; за ред. проф. А. П. Голікова, проф. О. А. Довгаль ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 463 с. :

Міжнародні економічні відносини [Текст] : підручник / Л. М. Горбач, О. В. Плотніков. Київ: Кондор, 2009. 266 с.

Міжнародні економічні відносини [Текст] : підручник для студ. вищих навч. закл. / І. М. Школа [и др.] ; Чернівецький торговельно-економічний ін-т Київського національного торговельно-економічного ун-ту. Вид. 2., переробл. і доп. Чернівці: Книги-XXI, 2007. 544 с.

Міжнародні економічні відносини та менеджмент в умовах посилення глобалізаційних процесів : навч. посіб. / за ред. С. М. Шкарлета, М. П. Бутка. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 527 с.

Міжнародні економічні відносини: практикум [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. напрямів та спец. вищ. навч. закл. / [О. І. Шнирков та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. І. Шниркова. Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2013. 183 с.

Міжнародні стратегії економічного розвитку [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Л. С. Козак, О. В. Федорук ; Нац. трансп. ун-т. Київ: НТУ, 2016. 210 с.

Міжнародні стратегії економічного розвитку [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю. Г. Козак [та ін.] ; ред. Ю. Г. Козак [та ін.]. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 355 с.

Міжнародні стратегії економічного розвитку [Текст] : навчальний посібник / А. О. Задоя [та ін.] ; ред. А. О. Задоя. Київ: Знання, 2007. 332 с.

Патики Н. І., Мартинюк О. В., Кучеренко Д. Г. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2014. 560 с.

Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 268 с.

Світова економіка : підручник / за ред. О. І. Шниркова, В. І. Мазуренка, О. І. Рогача. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 616 с.

Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства [Текст] : навч. посібник / І. О. Піддубний, А. І. Піддубна ; Харківський національний економічний ун-т. Харків: ВД «Інжек», 2006. 270 с.

Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини: історія: Підручник. Київ: Либідь, 2006. 392 с.

Шаров О. М. Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи : монографія; Національний інститут стратегічних досліджень. Київ : НІСД, 2019. 560 с.

Шило В. П. Міжнародні фінанси (за модульною системою навчання) [Текст] : теоретично-практичний посібник. 2-е вид. Київ: Кондор, 2010. 346 с.

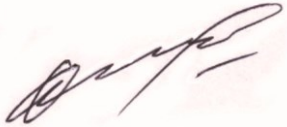
СТРУКТУРА ОЦІНКИ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Фаховий іспит замість ЄФВВ предметного тесту з економіки та міжнародної економіки проводиться у формі комп'ютерного тестування. Результати випробування оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів. Вступник розв'язує 20 завдань.

Результати виконання завдань дозволяють виявити рівень підготовки вступника:

- 1 рівень (високий): 200-180 балів;
- 2 рівень (середній): 179-160 балів;
- 3 рівень (достатній): 159-140 балів;
- 4 рівень (низький): 139-100 балів.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Олег ДИКИЙ